

NOSLĒGUMA ZIŅOJUMS

Jauniešu izaugsmes cikls “Labākā zīle – manā rokā!””

Rīga: Jēkabpils - jauniešu līdziesaistes piemēri

2022.gadā pirmo reizi tika īstenots Jaunatnes politikas valsts programmas 2022.-2024. gadam konkurss “Atbalsts iniciatīvām jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušanai sabiedrībā”, kas tiek finansēts no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Ikviens nodokļu maksātājs tādējādi ir līdzfinansējis vērtīgu un īpaši jauniešiem nozīmīgu valsts politikas sadaļu: rūpēties, lai tie jaunieši, kuru rīcībā nav pietiekami resursi (visdažādākajā šī vārda nozīmē), tiek atbalstīti viņiem vispiemērotākajā veidā, lai stimulētu tos pilnveidoties, kļūt par spēcīgām personībām Latvijas valstī.

Projektu īpašā mērķa auditorija bija šāda:

jaunieši ar fizisku vai garīgu invaliditāti;

jaunieši, kuriem ir mācīšanās grūtības;

jaunieši, kuriem ir ekonomiskie šķēršļi (zems dzīves līmenis, maznodrošinātie, bezpajumtnieki, ilgstošie bezdarbnieki, parādnieki);

jaunieši ar kultūru atšķirībām (imigranti, bēgļi, etniskās minoritātes, jaunieši ar grūtībām kultūrā un valodas apgūšanā);

jaunieši ar veselības problēmām (kuriem ir hroniskās saslimšanas, smagas saslimšanas vai psihiatriski traucējumi);

jaunieši, kuriem ir sociālie šķēršļi (kas saskaras ar vecuma, dzimuma, etniskās piederības, seksuālās orientācijas, invaliditātes saistītu diskrimināciju, kam ir anti-sociāla vai riskanta uzvedība, vientuļie vecāki, bāreņi, bijušie ieslodzītie, vielu un procesu atkarīgie);

jaunieši, kuriem ir ģeogrāfiskie šķēršļi (jaunieši no ļoti attāliem lauku reģioniem, jaunieši, kuriem ir ierobežotas pakalpojumu iespējas).

Rīgas vācu kultūras biedrība ir viena no retajām (vai varbūt pat vienīgā) mazākumtautību biedrībām, kas jau aptuveni desmit gadus sistēmiski pievērsusies tieši jauniešu auditorijai, organizējot pasākumus un īstenojot projektus, lai uzrunātu un iesaistītu tieši pasīvkos, tieši kūtrākos un varbūt citu ieskatā bezperspektīvākos palaidņus foršos, atraktīvos veidos, kas veicinātu personības izaugsmi.

Vien daži piemēri:

- ✓ ESF ietvarā 2020 – 2023.gadā tikuši/ tiek īstenoti astoņi projekti (Rīgā, Cēsīs, Kandavā, Saulkrastos, Limbažos) „Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska jauniešu iesaiste jaunatnes iniciatīvu projektos” jeb PuMPuRS ietvaros, kuru specifiskā mērķauditorija ir jaunieši ar mācību problēmām.
- ✓ Lai pieRĀDĪT, vai ieRĀDĪT! (SIF, 2021), 6 pilnas dienas tiek īstenots 2021.gada septembrī, oktobrī. Jauniešu izpratne par demokrātiju, brīvprātīgais darbs, Kopienu dārza Liepājā apmeklējums - sabiedriskais darbs.
- ✓ “Jauniešu demokrātiskās sadarbības plenērs” (SIF, 2020), 2 pilnas dienas: Kara bunkuru apmeklējumi, goda viesis - disidents Valdis Atāls
- ✓ “Uzzināt un dalīties jauniešu demokrātiskā sadarbībā” (SIF, 2019). 2 pilnas dienas: Noslēguma starpkultūru sadarbības prakse/ pilsoniskās līderības praktikums / video materiāls “Vēstījums tautai”, ko vērtēja Dainis Īvāns un Dāvis Sīmanis
- ✓ “Uzzināt un dalīties jauniešu sadarbībā” (SIF, 2018). 2 pilnas dienas: „Dažādība Latvijā” un „Esam un būsīm”. Tika sagatavota izglītojoša spēle “Integrācijas ALIAS”.
- ✓ “Ein freies Leben fuehren wir“ (Dzīvojam brīvības dzīvi). Kultūras un identitātes diskusija Rīgā – Šillers un Vācija. (KM (LNKBA), 2018). Veltījums Stereotipu tematikai un cilvēktiesību aizsardzībai
- ✓ „Baltijas spēks – jauniešu vienotība” (SIF, 2018). Īstenot starpkultūru sadarbības praksi/ zināšanu viktorīnu "Baltija Latvijai".

Bet tagad par pašu galveno: Jauniešu izaugsmes ciklu “Labākā zīle – manā rokā!”, kurš tika īstenots kopīgi ar trīs sadarbības partneriem:

1. Rīgas Itas Kozakēvičas Poļu vidusskola
2. Jēkabpils novada Bērnu un jauniešu centrs
3. Biedrība “HOPĀ”

Projekta ilgums: 6 mēneši, 01.08.2022. - 30.01.2023. Norises vietas: Rīgas reģions (Rīga), Zemgales reģions (Jēkabpils novads).

PAR MŪSU DALĪBNIEKIEM

Plānotais dalībnieku skaits bija 44, no tiem 50% jeb 22 - jaunieši ar ierobežotām iespējām. Faktiski projektā iesaistīto jauniešu skaits bija lielāks, jo saprotamu iemeslu dēļ nav iespējams projekta aktivitātēs, kas norisinās brīvdienās, vienmēr pieprasīt no jauniešiem un viņu ģimenēm atlikt visus dzīves plānus, kā arī neslimot (😊), lai piedalītos projektā. Tieši tādēļ biedrībai kā jau ilggadējam jauniešu aktivitāšu koordinatoram bija “rezervistu soliņš”, lai raiti aizpildītu vakances, un ieguldītais laiks un enerģija aktivitāšu plānošanā vienmēr tiktu aktīvi arī izmantota.

Arī šajā projektā biedrības komanda iepazīnās ar vēl neiepazītiem jauniešiem. Kā gan citādi varētu īstenoties viens no projekta mērķiem “sasniegt jauniešus, kas līdz šim nav bijuši aktīvi iesaistīti ārpuskolas, vai ārpus ikdienas vides jebkādos projektos”! Dažos gadījumos, varbūt tas izklausīsies traki, bet tas nostrādāja: biedrības komanda jauniešus uzrunāja parkā, uz ielas vai garlaikojamies transporta pieturā. Tie, kuri skeptiski izturas pret šādu neordināru pieeju, lai pamēģina caur oficiālajiem medijiem vai skolām tikt līdz pasīvākajiem skolēniem. Jums neklāsies viegli! Tas dažkārt ir neizprotami: cik maz entuziasma sastopam atbildīgajos darbiniekos, kā arī vecākos, kuriem vieglāk ir pateikt “manu bērnu tas neinteresē”, nekā pacensties un vienu reizi piecelt jaunieti sestdienas rītā, lai pievienotos projekta aktivitātēm.

Tieši tāpēc dalībnieku, kuriem vēl nav 18 gadu, piekrišana piedalīties pirmo reizi kādā ārpuskolas aktivitātē ir tikai puse no uzvaras: vēl ir jāpārlicina ģimene, kurai diemžēl citreiz jaunieša intereses nav nemaz tik svarīgas. Ir pat bijis gadījums, kad jaunieti ar ierobežotām iespējām neredzējām nākamajā dienā uz aktivitāti. Vaicājām: “Vai kāds zina, kur ir ...?” Un sekoja atbilde: “Vakar viņa sastrīdējās ar mammu, un mamma nepalaida uz projektu”. Tā vietā, lai veicinātu jaunieša izaugsmi, meitene tika atstāta par sodu mājās....

Starp dalībniekiem bija arī pieci jaunieši ar dažādiem funkcionāliem vai garīga rakstura traucējumiem. Gandrīz neviens nebija agrāk piedalījies ārpuskolas/ biedrības organizētā interešu izglītības projektā, kas nebūtu specializēts invalīdu mērķauditorijai. Kā noskaidrojām, jauniešiem faktiski ir maz informācijas par iespējām iesaistīties “parastajiem jauniešiem” domātos pasākumos, jo viņi paši neprot

atrast, kur iet, kam pajautāt
palīdzēt, jo ir iegrimuši savā
pamata procesus.

utt. Viņu pedagogi arī nevar
“īpašajā pasaulē”, nodrošinot

Nozīmīga daļa mūsu jauniešu bija audžuģimenēs dzīvojošie (vai bijuši līdzīgā situācijā), kā arī dienas
aprūpes/ sociālo centru redzesloka jaunieši.

Biedrības komandā īpašais trumpis ir sadarbība ar ilggadēju ārstu/psihologu, pārmaiņu treneri Arturu
Šulcu. Lai cik tas skumji nebūtu, Arturs faktiski visu projektu aktivitāšu gaitā atkal un atkal secina:
kaut tik bērnam būtu vairāk iespēju būt ārpus mājas, šeit, pie mums. Psihologam visai bieži sarunās
zem četrām acīm galvenā jauniešu sāpe, kas tiek apspriesta, ir atsvešinātība, neiecietība, dīvaina
uzvedība, totāls atbalsta trūkums no ģimenes. Tāpēc lai piedod teorētiķi un augstos krēslos sēdošie, kas
izdomājuši, ka projektos, kuros iesaistām pirmām kārtām “likteņa pabērnus”, viņi ar mirdzošām acīm
ies uz lekcijām par pilsonisko sabiedrību un demokrātiju. Ja atklāti, viņiem valsts un pilsoņa pienākumi
ir aptuveni 300.prioritāte. Bet pirmās 100 ir mīlestība, draudzība, pieņemšana, savas identitātes
apzināšanās. Mūsu biedrības komandai, izskatās, ka izdevās valstiskumu parādīt caur emociju un
cilvēka mīlestību.

PAR AKTIVITĀTĒM – KO IZDARĪJĀM SEŠU MĒNEŠU LAIKĀ?

Projektā tika īstenotas piecas uz dažādiem personības rakursiem orientētas aktivitātes:

- ✓ *Prakses cikls "Izrauties un pierādīt sevi"*
- ✓ *"Redzesloka paplašināšanas praktikums"*
- ✓ *Psiholoģiskās noturības un personības harmonijas komplekss "Viss sākas no manis"*
- ✓ *Saliedētības un sevis izzināšanas prakse "Visādi ir pareizi".*
- ✓ *Kolokvijs "Valstiska diena ar gudru ekrānu"*

Pirmā padziļinātā iepazīšanās dalībniekiem gan vienam ar otru, gan arī ar projekta komandu, bija
Elkšņos (skaista vieta Zemgalē), kur trīs dienu garumā augustā abas projekta dalībnieku grupas
(rīdzinieki un jēkabpīlieši) pavadīja piesātinātas dienas, sākot ar rīta vingrošanu un beidzot ar
vienotības ugunsgrūdu un dziesmām. Notika darba grupās, kā arī individuāli, bet galvenais – katrs
sajutās īpašs un augstu novērtēts, ko lielā mērā nodrošināja tas, ka projekta metodika nekad nepieļāva
klasisko skolas situāciju, kur ir viens lektors, un pārējiem jāsež klusu un jāklausās. Tieši otrādi!
Jaunieši tika iedrošināti paši izdomāt nākamās darbības, iniciēt un izpausties kā atbildīgiem par
procesu.

Augusta “trīsdienniekiem” sekoja oktobra saulainās dienas, kurās dažs labs nerīdzinieks atklāja, ka uz
Rīgu uzvilktie apavi nemaz neder garu gabalu pieveikšanai, sākot no Āgenskalna beidzot ar Miera ielas
rajonu.

Īpaši feini bija tas, ka mēs vairākas projekta dienas organizējām abu reģionu grupām reizē. Tas
dalībniekus vienoja un ļāva dalīties pieredzē par ikdienu, par izklaides iespējām un laika pavadīšanu.

Lai neiegrimtu detaļās (jo smalki aprakstīts), jāuzsver brīži:

projekta atskaitēs tas viss sīki daži īpaši emocionālākie

- **Teātra muzeja apmeklējums oktobrī.**

Neviens no projekta dalībniekiem agrāk nebija bijis Teātra muzejā, un arī informācijas par tāda eksistenci īsti nebija. Īpašu mūsu vizīti padarīja teātra direktora Siliņa kunga spēja ieinteresēt un parādīt īpašo teātra mākslas pasauli un to, cik grūti ir būt aktierim. Visiem uz dzīvi paliks atmiņā ne tikai iespaidīgie tērpi, bet arī saruna ar Direktoru par svarīgākajām lugām un to autoriem. Gara monologa vietā jauniešiem tika gandrīz twitter īsumā pastāstīt, par ko ir, piemēram, luga “Pūt, vējiņi”, vai “Andriksons”. Vēl svarīgāk, ka mums pastāstīja, cik grūti ir trenēties un spēt garu lugu vai grāmatu izstāstīt 3 minūtēs. Tas pat jaunajiem aktieriem esot grūts uzdevums! Kopumā dalībnieki pēc šī apmeklējuma labāk saprata, kāpēc vispār ir interesanti iet uz teātri un kā tam gatavoties ...

- **Pop-up koncertuzvedums LU Akadēmiskajā bibliotēkā**

Šis pasākums sanāca negaidīts – un tas ir vislabākais! Apmeklējot Akadēmisko bibliotēku, jaunieši atklāja, ka bibliotēkas pasākumu zāle ir tukša. Kāds pieskrēja pie klavierēm, un... Radās doma par savstarpēju priekšnesumu plejādi – Rīgas un Jēkabpils komandu dalībniekiem. Sēdēt malā pēdējā rindā – to projekta komanda gan neļāva! Bibliotēkā uz stundiņu aizņēmāmies dzejas grāmatu par Latviju, un priekšnesumu varēja sniegt visi – arī nolasot dzejoli (jau ieskandinot novembra valsts svētku tematiku). Īpaši būtiski, ka savu fantastisko muzikālo talantu parādīja neredzīgie jaunieši – un to bija pamācoši redzēt ikvienam dalībniekam: ko var izdarīt ar gribasspēku (spēlēt klavieres)! Ja vien būt laiks, jaunieši labprāt pamācītos skatuves runu, stāju un elementārus dikcijas pamatus. Daudzi kautrējās, jo uzskatīja, ka nemāk, neprot, nekad nav runājuši auditorijas priekšā... Kad gandrīz uzstiepti uz skatuves, tomēr to paveica (piemēram, nolasīja Jāņa Petera dzejoli par tēvzemi), bija tik lepni ar sevi un par savu drosmi. Ir skaidrs, ka tikai šādos ārpuskolas pasākumos jaunieši ar mācību grūtībām un nopietnu pašapziņas trūkumu var atbrīvotā gaisotnē soli pa solim attīstīties.

- **ES mājas apmeklējums**

Neviens no projekta dalībniekiem (oktobrī bija apvienotās aktivitātēs abu reģionu jauniešiem) nekad nebija apmeklējuši Eiropas Savienības māju. Tajā dalībnieki caur spēli un jautājumu- atbilžu sesijām izzināja pamatfaktus par Eiropas Savienību, tās vērtībām, kā arī piedalījās medijpratības meistarklasē. Ko varējām secināt? To, ka nopietnai daļai jauniešu ir kritiski maz zināšanu par Eiropu. To faktiski nav vispār. Par kritiskās domāšanas līmeni – secinājums ir līdzīgs, jo, ja nav zināšanu, tad ir bezcerīgi cerēt, ka būs kritiskā domāšana. Un vēl – īpaši būtiski un pamācoši bija konstatēt, ka neredzīgais jaunietis no klātesošajiem jauniešiem gandrīz vienīgais patiešām KLAUSĪJĀS, ko runā mentori, līdz ar to atcerējās,

kas ticis diskutēts. Viņš
kontroljautājumiem. Ir

vispareizāk atbildēja uz
ārkārtīgi svarīgi trenēt

jauniešu prasmes ne tikai fiziski atrasties telpā, bet arī klausīties un saprast, un domāt līdzīgi....

- “Svina garša” un pārējie kultūruztvedumi

Projektā kā nozīmīga aktivitāšu sadaļa bija jauniešu ar ierobežotām iespējām iespēja paplašināt savu redzesloku, apmeklējot vērtīgus kultūras pasākumus. Kāpēc? Jo akcija “Skolas soma” ir ļoti fragmentāra, tā absolūti nenodrošina kultūras izaugsmi (nepietiekamu resursu dēļ). Kā arī ne ģimenēm, ne dalībnieku draugiem faktiski nav finanšu līdzekļu (daļā vides nav arī intereses) apmeklēt ne operu, ne teātri, ne kino. Liela daļa dalībnieku, tieši pateicoties projektam, pirmo reizi bija operas namā, teātrī, apmeklēja Ģertrūdes ielas teātra gaisotni. Projekta komanda jauniešos veicināja izpratni par uzvedības normām un apģērba kultūru, mainīja domāšanu un attieksmi.

Neviens kultūras apmeklējums nenotika izolēti. Pirms/ pēc katra apmeklējuma notika padziļinātas diskusijas par saturu, par uzveduma nozīmi.

- Lastādija

Jauniešu aktivitāšu centrs “Lastādija”, kas atrodas netālu no Rīgas centrāltirgus, mūs uzņēma ar patiesu entuziasmu, kas ikvienā dalībniekā radīja ne tikai interesi, bet arī vēlmi iesaistīties un varbūt veidot ko līdzīgu arī savā reģionā. Lastādijas apmeklējums (projekta gaitā divas reizes) parādīja, ka paši jaunieši neatkarīgi no oficiālām struktūrām var veidot savu vidi, kurā vērtīgi pavadīt laiku.

- Korporāciju gājiens – Brāļu kapi 18. novembrī

Viena no projekta galvenajām aktivitātēm bija kopīgi pavadīta pilna diena (no 8.00 – 21.00) Valsts svarīgākajā svētku dienā – 18. novembrī. Dienas sākums norisinājās Brāļu kapos, kur dalībnieki pieredzēja ko ļoti īpašu – būt klāt svinīgajā Svētku aktā pie Mūžīgās uguns, kā arī dziedāt patriotiskas dziesmas un apmeklēt Latvijas valsts nozīmīgāko personu piemiņas vietas. Neskatoties uz salu un ilgo laiku stāvēt kapos, jaunieši pēc tam atzina, ka tā ir bijusi ļoti pamācoša pieredze: pašiem redzēt, būt klāt un cieņpilni godināt Latviju. Absolūti lielākajai daļai (ja ne pat visiem) šādi pavadīts 18.novembris bija pirmo reizi dzīvē, kad visa diena REĀLI UN PRAKTISKI tiek pavadīta valsts ieskaņā, apmeklējot galvenos punktus un piedzīvojot klātienē patriotismu. Tas viņus ļoti iespaidoja.

- Noslēguma aktivitāte “Visādi ir pareizi” - secinājumi un pārdomas – TĀLĀKA RĪCĪBA

Gan dalībnieki, gan projekta komanda noslēguma pasākumā secināja, ka pusgads paskrējis ļoti ātri. Jaunieši izteica lielu pateicību un prieku par dalību šādā projektā un ar prieku vēlētos turpināt iesaistīties līdzīgos piedāvājumos. Vairāki dalībnieki, tieši pateicoties projektam, turpmāk patstāvīgi iesaistīsies NVO un dažādās citās aktivitātēs:

- ✓ Piemēram, viens jauniešs (neredzīgais) ir pieteicies ES mājas iknedēļas apmācībām - ciklam par Eiropas Savienību;
- ✓ Viens krievvalodīgais jauniešs pats savā skolā pieteicās piedalīties latviešu valodas olimpiādē;

- ✓ Citi jaunieši ar tiesības vai ar lielu atlaidi (par ko agrāk nezināja);
- ✓ Daudzi jaunieši pierakstījās pie ziņu whatsapp grupas – Viesītes jauniešu centra saziņas čātā;
- ✓ Vairāki jaunieši izteica interesi paši izstrādāt EK projektus Solidarity corps ietvarā;
- ✓ Daudzi jaunieši pieļāva, ka jau šajā gadā iesaistītos brīvprātīgajā darbā.

SECINĀJUMI

1. Projekts, kurā ir liels kontaktstundu skaits KLĀTIENĒ ir neatsverami būtisks, lai radītu ilglaicīgu ietekmi uz jauniešu attieksmi pret dzīvi un savu lomu valstī. Attālināti šādus projektus nedrīkst atļaut organizēt.
2. Ir akūti nepieciešami piesaistīt psihologu, lai jauniešos radītu emocionālo komfortu.
3. Ļoti pozitīvi norisinājās abu reģionu dalībnieku kopējās aktivitātes.
4. Projektos, kas norisinās klātienē, ārkārtīgi lielu finansējuma daļu diemžēl aizņem transporta pakalpojumi, jo valstī nav normāls sabiedriskais transports. Dalībnieki no reģioniem ir faktiski izolēti, jo nav reālu iespēju aizbraukt uz Rīgu.
5. Dalībnieku ar invaliditāti piesaiste ir ļoti vērtīga ikvienam – gan pārējiem dalībniekiem, gan komandai.
6. Tas, ka jaunieši uzrādīja acīmredzamu izaugsmi “pirms un pēc”, ir lielā mērā pateicoties tik foršajai un atraktīvajai projekta komandai, kura katru dienu izplānoja pa minūtei, lai būtu maksimāla atdeve no katras projekta dienas.
7. Projekts patiešām “atvēra redzesloku” daudziem jauniešim, kuri nekad paši vai ar savu skolu vai ģimeni nebūtu pabijuši tik dažādās vietās, nebūtu satikuši tik ievērojamas personības un nerastu dzīves pieredzi, lai varētu paši turpmāk veiksmīgi iesaistīties pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs.
8. Ar vienu šādu projektu jauniešiem nepietiek, lai mainītu savus paradumus. Arī apkārtējā vide ir bieži bremsējošs factors. Līdzekļu trūkums bieži noved pie apātijas un pasivitātes. Pašvaldībai būtu regulāri un daudz lielākā apjomā jānodrošina jauniešu grupām fiziska iespēja apmeklēt citas pilsētas un pasākumus.

Par Ziņojuma saturu atbild Rīgas vācu kultūras biedrība. Autors: E.R.Laizāns.

Projekts: “Jauniešu izaugsmes cikls “Labākā zīle – manā rokā!””, [līg.nr. VP2022/1-36](#).

Projekts īstenots Izglītības un zinātnes ministrijas Jaunatnes politikas valsts programmas 2021. - 2023. gadam valsts budžeta finansējuma ietvaros